

U S N E S E N Í

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, složený z předsedy Mgr. Ing. Radovana Havelce a soudců JUDr. Pavla Simona, Mgr. Víta Bičáka, JUDr. Romana Fialy, JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Jitky Zavřelové rozhodl o návrhu **Městského úřadu Žďár nad Sázavou**, se sídlem ve Žďáru nad Sázavou, Žižkova 227/1, na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi ním a **Okresním soudem ve Žďáru nad Sázavou** a další účastnice řízení vedeného u Městského úřadu Žďár nad Sázavou pod sp. zn. OSŽÚ-M/10015/23/VS/13/10005, o návrhu na změnu příjmení: žadatelky **L. A. B.**,

t a k t o :

Návrh **s e o d m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Návrhem doručeným dne 20. 11. 2023 zvláštnímu senátu zřízenému podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále jen „zákon č. 131/2002 Sb.“), se Městský úřad Žďár nad Sázavou domáhal, aby zvláštní senát rozhodl spor o pravomoc podle § 1 odst. 1 písm. a) zákona č. 131/2002 Sb., který vznikl mezi ním a Okresním soudem ve Žďáru nad Sázavou ve věci návrhu na změnu příjmení zletilé osvojenkyně, vedené u Městského úřadu Žďár nad Sázavou pod sp. zn. OSŽÚ-M/10015/23/VS/13/10005 a u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou pod sp. zn. 11 C 92/2023.

[2] Z návrhu na zahájení kompetenčního sporu a předloženého spisu vyplynuly následující skutečnosti:

[3] K návrhu osvojitele podaného u soudu dne 17. 4. 2023 rozhodl Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou rozsudkem ze dne 21. 7. 2023, čj. 11 C 92/2023-38, že zletilá L. A. B. je od právní rozsudku osvojenkyní osvojitele R. G. (výrok I), osvojitel R. G. bude zapsán v knize narození matričního úřadu Městského úřadu Nové Město na Moravě, ve svazku X, roč. X, na straně/listu X, poř. č. X jako rodič osvojenkyně L. A., namísto původního otce P. B., nar. X (výrok II), příjmení zletilé L. A. bude G. B. (výrok III), a dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV). Z odůvodnění dotčeného rozsudku se mimo jiné podává, že osvojitel a osvojenkyně sdělili, že osvojenkyně by ráda připojila příjmení G. ke svému příjmení, s tímto vyslovil navrhovatel i jeho manželka při jednání souhlas. Soud tak s odkazem na souhlas osvojitele i jeho manželky vyhověl návrhu

na připojení příjmení osvojenkyne k stávajícímu příjmení osvojenkyne. Tento rozsudek nabyl právní moci dne 22. 8. 2023.

[4] Městský úřad Nové Město na Moravě obdržel dne 11. 10. 2023 oznámení Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou o výše uvedeném rozsudku za účelem zápisu do knihy narození.

[5] Dne 1. 11. 2023 se na Městský úřad Nové Město na Moravě dostavila L. A. B. a požádala o zapsání změny svého příjmení na základě rozsudku Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 21. 7. 2023, čj. 11 C 92/2023-38, který nabyl právní moci dne 22. 8. 2023. Městský úřad Nové Město na Moravě uvedeného dne sepsal s L. A. B. protokol o žádosti o změnu příjmení na základě uvedeného rozsudku. Tento matriční úřad zároveň dospěl k závěru, že soud rozhodl o změně příjmení osvojenkyne v rozporu s platnou právní úpravou. Žadatelka byla informována o postupu v obdobných případech.

[6] Městský úřad Nové Město na Moravě usnesením ze dne 1. 11. 2023, čj. MUNNMN/30435/2023, postoupil podle § 12 správního řádu žádost o změnu příjmení L. A. B., sepsanou formou protokolu ze dne 1. 11. 2023, Městskému úřadu Žďár nad Sázavou jako matričnímu úřadu místně příslušnému podle místa trvalého pobytu žadatelky.

[7] Městský úřad Žďár nad Sázavou usnesením ze dne 8. 11. 2023 správní řízení přerušil do doby vyřešení předběžné otázky, a to z důvodu podání návrhu zvláštnímu senátu na zahájení řízení o kompetenčním sporu dle zákona č. 131/2002 Sb.

[8] Městský úřad Žďár nad Sázavou (dále též „navrhovatel“) následně v návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu uvedl, že Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou rozhodoval zřejmě na základě § 851 odst. 2 občanského zákoníku., z něhož vyplývá, že soud může v souvislosti s rozhodováním o osvojení zletilého rozhodnout na žádost osvojenkyne a se souhlasem osvojitele a případně jeho manžela/ky o připojení osvojitelova příjmení k dosavadnímu příjmení osvojenkyne. V řešeném případě tedy soud mohl na základě § 851 odst. 2 o. z. rozhodnout o tom, že osvojenkyne bude užívat příjmení ve tvaru „B. G.“. Pro úplnost je podle navrhovatele vhodné uvést, že mužský tvar příjmení „G.“ lze do matriční knihy zapsat výlučně na základě žádosti ženy dle § 69a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“). Příjmení ve tvaru „G. B.“ je jiným příjmením než tím, o kterém má okresní soud pravomoc rozhodovat. Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou proto podle navrhovatele rozhodl o změně příjmení osvojenkyne v rozporu s platnou právní úpravou. Aby zletilá osvojenkyne mohla užívat příjmení ve tvaru „G. B.“, muselo by proběhnout správní řízení ve věci změny příjmení na základě její žádosti podané podle § 72 odst. 1 zákona o matrikách, přičemž vést řízení o této žádosti a rozhodnout o ní (povolit změnu) by musel s ohledem na § 74 odst. 1 zákona o matrikách příslušný matriční úřad, v daném případě matriční úřad Městského úřadu Žďár nad Sázavou. V tomto směru navrhovatel odkázal na usnesení zvláštního senátu ze dne 27. 2. 2020, čj. Konf 23/2019-18, ze dne 21. 3. 2018, čj. Konf 7/2018-11, ze dne 15. 5. 2018, čj. Konf 53/2017-12, a ze dne 12. 2. 2019, čj. Konf 41/2018-25. S ohledem na uvedené navrhovatel zvláštnímu senátu navrhl, aby rozhodl, že příslušný k vydání rozhodnutí v předmětné věci je správní orgán, a vyslovil, že výrok III. rozsudku Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 21. 7. 2023, čj. 11 C 92/2023-38, je nicotný.

[9] Zvláštní senát se nejprve zabýval otázkou, zda jsou splněny podmínky pro vydání rozhodnutí o kompetenčním sporu, přičemž vycházel z následujících skutečností a úvah:

pokračování

[10] Podle § 1 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb. se podle tohoto zákona postupuje při kladných nebo záporných kompetenčních sporech o pravomoc nebo věcnou příslušnost (dále jen „pravomoc“) vydat rozhodnutí, jehož stranami jsou: a) soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy, b) soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví.

[11] Z ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb. plyne, že kompetenčním sporem je buď spor, ve kterém si jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž již druhá strana vydala pravomocné rozhodnutí (pozitivní kompetenční spor), anebo spor, ve kterém jeho strany popírají svou pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků (negativní kompetenční spor).

[12] Takto vymezené kompetenční spory projedná a rozhodne zvláštní senát (§ 2 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb.). Ten pak rozhodne, kdo je příslušný vydat rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení (§ 5 odst. 1 téhož zákona).

[13] Nezbytnou podmínkou pro to, aby byla dána pravomoc zvláštního senátu, je tedy existence kompetenčního sporu. Ten však podle názoru zvláštního senátu nevznikl.

[14] Podle § 851 občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2023, osvojení zletilého nemá vliv na jeho příjmení (odst. 1). Souhlasí-li s tím osvojitel, může osvojenec připojit osvojitelovo příjmení k svému příjmení; trvá-li manželství osvojitele a mají-li manželé společné příjmení, vyžaduje se souhlas i druhého manžela (odst. 2).

[15] Podle § 451 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění účinném do 31. 12. 2023, je-li to třeba, rozhodne soud o příjmení osvojenec.

[16] Podle § 72 odst. 1 zákona o matrikách, ve znění účinném do 31. 12. 2023, lze jméno, popřípadě jména, nebo příjmení, popřípadě více příjmení, která je fyzická osoba povinna užívat, změnit fyzické osobě pouze na základě její žádosti, případně žádosti jejich zákonných zástupců.

[17] Podle § 74 odst. 1 zákona o matrikách, ve znění účinném do 31. 12. 2023, o žádosti o povolení změny jména nebo příjmení rozhoduje matriční úřad, v jehož správním obvodu je žadatel přihlášen k trvalému pobytu; u nezletilých dětí rozhoduje matriční úřad v místě trvalého pobytu dítěte. Podle odst. 3 téhož ustanovení jsou-li pro to závažné důvody, může matriční úřad postoupit žádost k vyřízení matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno nebo příjmení, které má být změněno, zapsáno.

[18] Z citované právní úpravy vyplývá, že osvojení zletilého zásadně nemá vliv na změnu jeho příjmení. Zásadně tedy platí, že se osvojení v případě zletilého osvojenec omezuje jen na to, že osvojenec nabývá nové rodiče, že osvojitel přijímá osvojenec za vlastního s tím, že se stane jeho zákonným dědicem v první dědické třídě. Je-li však přáním zletilého osvojenec, aby nějakým navenek zřejmým způsobem dával najevo, že je potomkem osvojitele, zákon pro tento případ nabízí možnost připojit příjmení osvojitele k příjmení osvojenec, ovšem jen za předpokladu, že s tím souhlasí osvojitel (viz ZUKLÍNOVÁ, M. K § 851. ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. Občanský zákoník: komentář. Svazek II, (§ 655 až 975). 2. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2023).

[19] Z ustanovení § 851 odst. 2 občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2023, ve spojení s ustanovením § 451 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, ve znění účinném do 31. 12. 2023, je nepochybné, že v době rozhodování Okresního soudu ve Žďáru

nad Sázavou byla dána pravomoc soudu rozhodnout o změně příjmení osvojované zletilé osoby. Tak ostatně Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou učinil, pokud pravomocně rozhodl rozsudkem ze dne 21. 7. 2023, čj. 11 C 92/2023-38, o změně příjmení zletilé osvojenkyně. Tvrzená věcná nesprávnost tohoto rozsudku, která má spočívat v pořadí (a nejspíše i tvaru jednoho z) příjmení zletilé osvojenkyně, nemá na pravomoc soudu o změně jejího příjmení v souvislosti s osvojením rozhodnout, žádný vliv. Zvláštní senát nemůže souhlasit s navrhovatelem v tom, že by soud měl pravomoc rozhodnout o změně příjmení osvojenkyně jen v jeho určité podobě a pravomoc rozhodnout o jeho změně v jiné podobě by již neměl. Navrhovatel zde zjevně zaměňuje otázku absence pravomoci s otázkou věcné správnosti rozhodnutí.

[20] Na tomto závěru nemůže ničeho změnit ani skutečnost, že zákonem č. 414/2023 Sb., kterým se (mimo jiné) mění zákon o matrikách, občanský zákoník a zákon o zvláštních řízeních soudních, došlo s účinností od 1. 1. 2024 k vypuštění pravomoci soudu rozhodovat o změně příjmení (mimo jiné) v případech osvojení zletilého ve prospěch učinění prohlášení před matričním úřadem. Ostatně i podle přechodného ustanovení čl. II bodu 1 zákona č. 414/2023 Sb., se podání učiněná přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona vyřizují podle dosavadních právních předpisů.

[21] Posoudil-li matriční orgán žádost osvojenkyně o zápis jejího nového příjmení, změněného předmětným rozsudkem, do knihy narození, nikoli jako prostou žádost o provedení úkonu dle části čtvrté správního řádu (viz odst. [23] dále), ale jako návrh na změnu příjmení podle § 72 odst. 1 zákona o matrikách (o čemž svědčí fakt, že *řízení* o této žádosti přerušil), je zřejmé, že by takovou žádostí bylo zahájeno správní řízení ve věci, ve které má matriční úřad pravomoc rozhodnout podle § 74 odst. 1 zákona o matrikách.

[22] Z toho je patrné, že řízení o návrhu osvojitele o změně příjmení osvojenkyně před okresním soudem a řízení o návrhu osvojenkyně o změně jejího příjmení před matričním úřadem jsou dvě nezávislá řízení, podléhající rozdílné právní úpravě, přičemž každý z orgánů veřejné moci má pravomoc o daných návrzích ve svém řízení rozhodnout. Již z toho je patrné, že mezi navrhovatelem a Okresním soudem ve Žďáru nad Sázavou nemohlo dojít a nedošlo k pozitivnímu kompetenčnímu sporu.

[23] Z kontextu věci lze usuzovat, že Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou zaslal ve smyslu § 83 odst. 1 zákona o matrikách Městskému úřadu Nové Město na Moravě rozsudek pouze za účelem provedení zápisu (záznamu) do jím vedené knihy narození, neboť právě tento úřad je podle § 5 odst. 1 písm. b) a odst. 2 zákona o matrikách příslušný k zápisu změny příjmení v souvislosti s osvojením dle veřejné listiny. Tento zápis se neprovádí formou rozhodnutí ve správním řízení, jde o „jiný úkon“ realizovaný podle části čtvrté správního řádu. Měl-li tak Městský úřad Nové Město na Moravě za to, že nemůže na základě předloženého rozsudku Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou provést předpokládaný matriční zápis (záznam), nelze ani prostřednictvím navrhovatele, jemuž věc postoupil, tuto situaci řešit cestou vyvolání řízení podle zákona č. 131/2002 Sb., neboť ten je aplikovatelný pouze na případy, kdy si strany kompetenčního sporu osobují pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci (§ 1 odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb.) (srov. usnesení zvláštního senátu ze dne 13. 12. 2018, čj. Konf 17/2018-16).

[24] Jde-li o judikaturu zvláštního senátu, na niž odkazuje navrhovatel, zvláštní senát konstatuje, že tato na posuzovaný případ nedopadá a je třeba ji od posuzované věci odlišit, neboť usnesení ze dne 27. 2. 2020, čj. Konf 23/2019-18, ze dne 12. 2. 2019, čj. Konf 41/2018-25, ze dne 21. 3. 2018, čj. Konf 7/2018-11, a ze dne 15. 5. 2018, čj. Konf 53/2017-12, se týkala

pokračování

změny příjmení (případně i jména) nezletilého, a to nikoliv v souvislosti s osvojením. Jde-li totiž o jiný případ než osvojení, soud v rámci opatrovnického řízení není nadán pravomocí autoritativně rozhodovat o změně již v matrice zapsaného příjmení nezletilého dítěte. Rozhodování o změně jména a příjmení fyzické osoby se děje ve správním řízení, zahajovaném na návrh; opatrovnický soud pouze v zákonem stanovených případech nahradí souhlas rodičů nezletilého dítěte, bez něhož nemůže být návrhu na změnu jména a příjmení vyhověno.

[25] S ohledem na uvedené zvláštní senát uznal pravomoc soudu rozhodovat o změně příjmení v souvislosti s osvojením i pravomoc matričního úřadu rozhodovat o změně příjmení na žádost fyzické osoby v období do 31. 12. 2023. Mezi těmito řízeními však nedochází ke konfliktu, a to ani v důsledku případného věcně nesprávného rozhodnutí soudu.

[26] Zvláštní senát proto pro nesplnění podmínek řízení o kompetenčním sporu návrh Městského úřadu Žďár nad Sázavou odmítl, a to za přiměřeného použití § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 4 zákona č. 131/2002 Sb.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 27. června 2024

Mgr. Ing. Radovan Havelec
předseda zvláštního senátu